

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

ΤΟΥ κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

Ο ΠΑΛΜΕΤΗΣ

Σινέγρια και τέλος! Κάθε μέρα λοιπόν και ένας ή δύο Τούρκοι από τα γύρω του 'Ηρακλείου, ή από τα χωριά της Μεσοασίας, χανόντουσαν κι αυτοί και τ' άλλα τους και τα πράγματά τους, ενώ πήγαιναν στη δουλειά τους.

Το κορίτσα χτυπούσε το κουδούνι.

Τι χανόντουσαν; Μυστήριο!

Η Τουρκική άρχεζε έχλασαν τον φόνο για ν' ανακαλύψουν τι συμβαίνει, φρονιές έγιναν παντού, μα ούτε ίχνος φάνηκε των εξαφανισθέντων!...

Έτσι ένας φρόος είχε πιάσει τα χωριά κι' άνθρωπος δεν ξερμίτιζε από το σπίτι του.

Αιτία όλου του κακού αυτού, ήταν φυσικά ο Παλμέτης.

Κροχημένος στο «Βαθειά Χαράσια», έκει κοντά στον Στροφιμώνα, παραφύλαγε ημέρες, μήνες, νύχτες κι' αυτές, κι' όταν περνούσαν ένας ή δύο Τούρκοι, τους εσκότονε κι' έπειτα τους κοιβαλούσε στον κότερασιανό τον λόζκο και τους γκρέμιζε κάτω μαζί με τ' άλλα τους και τα πράγματα, για νά μη μείνη ίχνος απ' αυτούς και βρούνε το μυστήριο οι Τούρκοι.

Άμα οι Τούρκοι οι διαβάτες ήσανε πολλοί, ο Παλμέτης τους άφινε και περνούσαν άνενοχλήτοι.

Γιά να καταλάβη μήλιτα ο Παλμέτης άν είνε πολλοί ή λίγοι οι Τούρκοι που περνούσαν, είχε βάλει ψήλα, στην άλλη πλευρά του «Χαρακιά», ένα κοριότι της έμπιστοσύνης του, που έβρινε πώς έβραζε τάχα τα γάδια και τα πρόβατά του, κι' άμα έβλεπε τους Τούρκους νάρχωνται, χτυπούσε ένα κουδούνι. Άν ήταν ένας Τούρκος, το χτυπούσε μια φορά, άν ήταν δύο, δύο φορές, κι' άν ήταν πολλοί το χτυπούσε διαρκώς.

Ο Παλμέτης, κροχημένος στο «Χαρακιά» τó βάθος, άκουγε και κανόνιζε την έπιχειρήσι του. Άν το κουδούνι χτυπούσε μια φορά ή δύο, ο Παλμέτης πετιόταν και σκότονε τους Τούρκους, άν όμως ήσανε πολλοί δεν ξερμίτιζε διόλου. Τó λέει αυτό και τó τραγούδι του:

Στόν Στροφιμώνα και στόν Σορό, θά στένω την «προσκάδα» νά τσ' αναμένο νάρχωνται την κάθε έβδομάδα. Κι' όσο κι' άν θά περάσουνε, κι' όσο κι' άν θά περνούνε, ντελέγκου τή γυναίκες των νά τσ' αποχαιρέτουνε...

Καλά, και τα αίματα των σκοπομένων δεν χανόντουσαν; φόντισε ένας νέος τον χωριότι που διηγόταν την ιστορία αυτή. -Χι! Κι' ή' από είχε λάβει τα μέτρα του ο Παλμέτης. Όταν μετά τó σκοπομό περνούσανε από κει Χριστιανοί, το κουδούνι χτυπούσε ή άλλο τρόπο. Τότε ο Παλμέτης έπετιόταν έξω κι' έπειδη δεν είχε νερό έκει κοντά, τους έβραζε και πλένανε τα αίματα. Οι Χριστιανοί φυσικά δεν τον πρόδιδαν!...

Έτσι τó κουδούνι τού θανάτου χτυπούσε για τους Τούρκους άρεκτό καιρό, ώς που έγινε ή μεγάλη επανάσταση και σκρόθηκε πειά όλος ο κόσμος στό πόδι.

Νά χορεύουνε μ' άνοιχτά στήθη!...

Αιτία όλου του κακού αυτού, ήταν φυσικά ο Παλμέτης. Κροχημένος στο «Βαθειά Χαράσια», έκει κοντά στον Στροφιμώνα, παραφύλαγε ημέρες, μήνες, νύχτες κι' αυτές, κι' όταν περνούσαν ένας ή δύο Τούρκοι, τους εσκότονε κι' έπειτα τους κοιβαλούσε στον κότερασιανό τον λόζκο και τους γκρέμιζε κάτω μαζί με τ' άλλα τους και τα πράγματα, για νά μη μείνη ίχνος απ' αυτούς και βρούνε το μυστήριο οι Τούρκοι.

Κοιμωσιόστηκαν στους τεμενές

είχε γυναίκα άποψη. Τόν διατάζει λοιπόν νά πάη κι' αυτή έξωτη ή νά χορήγη. 'Ο Βοδάσης, τι νά κάνει, ό φταγός!... Πάει και πέφτει στό πόδια του:

-Άμάν, έγένθη μου, είνε άρρωστη ή φραήλια μου και δεν μπορέι νά όδη ή γυναίκα μου. 'Ο Μπέης έκαμε πώς δεν κατάλαβε και λέει τού Βοδάση:

-Καλά. Πήγαινε νά μου φέρης τó ταμπούρα μου από τó Κόζακο Μετόχι.

Τό «Κόζακο Μετόχι» ήταν δύο μέρες μακριά, κατά τή μεριά του 'Ηρακλείου. 'Ο Βοδάσης τι νά κάνει!... Κίνησε πρώς νά πάη νά τού τó φέρη. 'Όσο νά γρήσει όμως, ό Μπέης έβλεε τή γυναίκα του και χόρπε μπρός του με τó ζούρι.

Η άτιμιές αυτές τού Μπέη άγρόφταν τó Νιώτη, γιατί ήταν φιλότιμος πούδ. Χορίς λοιπόν νά πη σέ κανένα τίποτα, πάει και κρόβεται σέ κάτι βράχος, κάτω στόν δρόμο, που πάει απ' τ' Άνώγεια στην Άξιο και μία μέρα που περνούσε ό Μπέης από έκει, τού δίνει μια κι τόν σκοποίνει.

Άκόμα φαίνεται στο βράχο έκεινο τó όνομα του χαγαμένο: «Νιώτης 1821».

Έπειτα κίνησε ό Νιώτης μία και δύο και πήγε και βρήκε τόν Παλμέτη.

Φούτωσε τότε κι' ή επανάσταση και βγήκαν κι' οι δύο κατεπάνοι στό βουνά.

Πόλεμοσαν, πολεμοσαν άσο μορούσαν την Τουρκιά. Λένε μάλιστα πώς ό Παλμέτης έβαζε τ' αυτά των σκοπομένων Τούρκων και τά πέρναγε σ' ένα λουρί, που τώδε κροχασίονε από τó φρασκέλια του. Ξεραμνιέαν σάν κοκοτηταφίδες. Μία φορά σιναντήθηκε με Σκαμανίτες άροματούλούς, μα κανείς δεν βαστούσε τόσα αυτά. Λένε πώς ήτανε τρακόσια.

Ο Παλμέτης είχε και διοικητικό καιό. Είχε ένα είδος «κέντρον έφοδιασμού», που λένε σήμερα. Είχε και οικονομική άπηρεσία. Άκόμα βρισκόταν ή Γούδης, στό σπήλαια, που χότανε και φούλανε τρόφιμα και σιτηρά, για νά διατηρούντα τó άνταρτικό τά σώματα και νά τρώη τά γυναικόπαδια, που φέρβαν τότε, για νά γλυτώσουν, στις σπηλιές!...

Άν δεν ήταν τού Παλμέτη ή πρόνοια αυτή, όλοι οι Χριστιανοί που είχαν καταφύγει στη σπηλιά της «Λαμπούθρα» έδω έπάνω από τó Χόνος, θά είχανε πεθάνει από την πείνα! και... μετς σήμερα δεν θά ύπάρχαμε!...

Μά ή μεγάλη επανάσταση τέλειωσε. Η Ελλάδα έλευθερώθηκε, αλλά ή Κρήτη πού βαρεία και πού σκληρή δοξίμασε σλαβιά.

Σάν παραδόσαν οι Χριστιανοί τ' άρματα, ό Παλμέτης, ό Νιώτης κι' άλλοι πολλοί κατεπάνοι, έφύγανε για τήν Ελλάδα, γιατί δεν μπορούσανε νά ζήσουνε έδω.

'Ο Παλμέτης κι' ό Νιώτης έπήγανε στό Ναύπλιο. Έκει παντρεύτηκε ό Νιώτης κι' έβανε παιδιά.

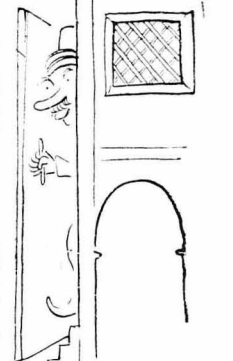
-Είχα κι' έγω, είπα στόν διηγούμενο, ένα Νιώτη σιμιαητή, από τó Ναύπλιο, σάν ήμωνα στό Γυμνάσιο τής Πλάζας, στην Άθήνα.

-Διέγγονο αυτού θά ήτανε!... Είνε σήμερα και ένας άλλος Νιώτης στό Άνώγεια, από τó Ναύπλιο κι' αυτό. Ήταν άξιωματικός της χωροφυλάξης στην Ελλάδα, και άμα έλευθερώθηκε ή Κρήτη, ζήτησε νά μετατεθή σ' Άνώγεια, για νά ίδη τήν πατρίδα του προσάπτου του. Παντρεύτηκε σ' Άνώγεια, άγάτησε τó μέρος, άποστρατεύτηκε και μένει πειά τού χωριό. Για νά περνώ ή ώρα του, κάνει και τόν γουαματιάε σήμερα στην Κοινότητα!...

*** -Πέρασαν χρόνια από τότε και καιροί.

Η Κρήτη δεν ήκούαζε, άσπου ήρθε ή μεγάλη φασαρία τού 66. Γέρος πειά ό Παλμέτης, σάν δόθηκε άμνηστία, ήθεε στην Κρήτη κι' αυτός. 'Ο Νιώτης δεν θέλησε νά ρθή!...

Σάν βγήκε στό 'Ηράκλειο ό Παλ-

Οί Τούρκοι δεν τολμούσανε νά ξεμυτίσουνε!...

'Ο Βοδάκης κίνησε νά πάη νά τó φέρη!...

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΑΙΟ ΕΝΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΟΥ

Του Κόμητος ΓΚΡΙΟΥΖΠΕ ΠΕΚΚΙ Ο

Η ΕΛΛΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΑΡ ΤΟΥ 1825

Η θυσία των Κουκουριωτών για την Πατρίδα. Στη Μάνη. Ο στρατηγός Μουρτζίνος. Η Μανιάτισσα. Η τμή των Μανιατών. Μία χαρακτηριστική περιγραφή. Ο εξοπλισμός των Έλλήνων. Η έμφροια των Έλληνιδων. Η κατάληψη της Σφακτηρίας. Ο φόνος του Γκαμαδού, κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Η οικογένεια του Κουκουριώτη είναι η πλουσιότερη της Ύδρας. Τα χτήματά της αξίζουν λένε, ένα εκατομμύριο. Κατά την έναρξη της ΄Επαναστάσεως, η οικογένεια αυτή προσέφερε κολλοσιαία ποσά για τη συντήρησι του ναυτικού.

Η μεγάλη αυτή θυσία και η φήμη του Κουκουριώτη συνετέλεσαν, ώστε να τον ανεβάσουν από ανώτερα αξιώματα του κράτους. Τελειωτά όμως έχασε κάτι από την πρώτη έπισημόν του, κι αυτό ξέ αιτία του πεισμάτος του. Μεροληπτεί, όπως λένε, για τους φίλους του και τους πατριώτες του ΄Υδρας. Έπίσης το όλεθρο αποτέλεσμα της κατά των Αιγυπτίων τελειωτάς εκστρατείας έγινε αιτία να λιγοστεύη κάπως η περιουσία που είχε σ' αυτόν ο λαός.

Μολιταδιά ο Κουκουριώτης είναι μαζί από τις πιο ξεχωριστές ψυχονομίες της σημερινής ΄Ελλάδος. Με το παράδειμά του, την ανθρωπιά του και τη θυσία της περιουσίας του, έδειξε στους συμπατριώτες του, ότι οι πλούσιοι δεν πρέπει να κλίνονται στο γαλό και να κιντίζονται μ' άπαιδη την τριζακία, αλλά όφειλον να ορίζονται άφοβα μες στη θάλασσοταραχή και να χάνονται, εν ανάγκη, για την πατρίδα τους!...

Πέρασα τρεις μέρες στις άκτες της Λακωνίας και, μολιτόν δεν ένδοσιαζόμια πολύ με τις άρχαιότητες, όμολογώ ότι διέτρεξα όλη εκείνη την παραλία με θαυμασμό και με σεβασμό.

Την ίδια έποχή ο στρατηγός Μουρτζίνος, ύπουργός των Στρατιωτικών, και ένας από τους ίσχυροτέρους άρχηγούς των Μανιατών, αποδιώχτηκαν στον Άλιμφο μ' εκατόν έξιχιτα άνδρες περίπου, για να συσχεφθή με το Μπέη των Μανιατών.

μέθος του κλίμαε υποδοχή ο Τούρκος, τιμώντας καθός λέγαν, την παλληκαριά του. Κοιμοκοσάστηκαν στους τεμένειδες :

— Καλώς τον Παλιμέτη! Καλώς τον Παλιμέτη!
— Όσα—έντι, Παλιμέτη, έφέντη!...

Τόν ύκολούθησαν ζοπίσω, σαν να του κλάναν διαδήλωσι, κι όί «ζιαμπίτηδες» και τόν παρακάλεσαν να πάη έπάνω στην στρατώνα, που ήτανε στο φρούριο, να του προσφέρουνε καφέ.

Ο Παλιμέτης δέχτηκε και πήγανε όλοι μαζί στο «Μπεντενάκι». Του βάλαν μαζί καφέλα και καθήση στην άκρη, που έφερονε δροσιά και περνοσαν όλοι οι Τούρκοι και τόν χειροτόσαν, ρωτώντας τον πως τά πέραςε στο «΄Ιωνιασάνα».

Έκεινη την όρα του φέρανε και τόν καφέ, τά σεφιμέτια και τά γινάκι σε άσημένο όκισσο.

Και καθός έκισσο τον και τά έφερε, έσουθε για να τόν σερίθη, κάποιος, βαλτός, από τους Τούρκους, δίνει μία δυνατή σπρωξιά κι ό Παλιμέτης πέφτει, κάτω από το φρούριο, στής θάλασσας τους βράχους, όπως λέει και το τραγούδι :

Και ό Παλιμέτης πίστεψε μέσα στην χώρα μπαινεί, άμμα τόν έρξασι, κάτω από το κεντίι!...

Τρέξαν οι Χριστιανοί και τόν μεταφέρανε στή χέρια, άτ' έκει.

Είκοσι ήμέρες έζησε ψυχομαχώντας. Όλοι που ήσαν γύρω του, τόν ρωτούσαν και δεν παύαν να του λέν :

— Καπετάνιο, ποιός σ' έγκράμισε ; Αυτός δεν μολογούσε.

Μόνον άν τόν πολυστεναχωρούσαν, έλεγε :
— Έγώ άν γίνω καλά, θα τόν βρω!...
'Αλλά δεν έγινε καλά και δεν τόν ήρωε....

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

Οί Μανιάτες, ως γνωστόν, έπειδή τους έπροστάτευαν τά άπόκρημα βονά της πατρίδος των, ποτέ τους δεν ύποτάχτηκαν στούς Τούρκους και διετέλεσαν πάντοτε άνεξάρτητοι. Διαζώνονται από τά άφθονα μαλλιά τους που πέφτουν κωμαστιά στους ώμους των και από τις πλατείς των περισκελίδες που μαζώνονται σε πτυχές γύρω από τη μέση. Έχουν ψυχογονμία λιγότερη όφραία, αλλά περισσότερο σωστική και βαρεία από τους άλλους Έλληνας.

Ο στρατηγός Μουρτζίνος ξεχώρισε ανάμεσα στους πατριώτες των, όχι τόσο από τη λάμψη της ανουσίας του, όσο από το μεγάλο τον άνάστημα, το ρωμαλέο τον σώμα και τά μαζώματα μοντάκια του, κάτω άτ' τά οποία θαρρούσε ότι δεν είχε χωμογέλασι ποτέ τον.

Τά βονά της Μάνης εν' άγρια κι άπρόστα.

Η γυναίκες εν' έμορφες και λιγερές.

Άλλοίμονο σε κείνον που θα τόλμηση να προσβάλη γυναίκα στή Μάνη. Θα τόν σκοτώσουν. Χωρίς όεκο άμέσως.

Λένε μάλιστα έδώ και την έξη χαρακτηριστική παροιμία :
«Μόνον όταν ένα βοδι μωρορέση να σούρη το κεφάλι του άτ' την σοφή του Ταϊγέ του και να πιη νερό στον Ερφό του, μόνον τότε θα μωρορέση να γ' λυτώση το θάνατο κι εκείνος που θα προσβάλη Μανιάτισσα!»

Μολιταδιά οι Μανιάτες ενε πολύ φιλόξενοι. Μ' όλη της τής τής φτώχεια περιουσία έξαιρητικά τους ξένους των.

Άφού έξεπλήρωσα το σκοπό του ταξειδιού μου, άποχωξήσα το μέη της Μάνης και γύρισα στο Ναυπλιο. Στο δρόμο δέν μου συνέβη τίποτε έκτακτο άν και δέν είχα μαζί μου κανένα συνοδό. Ήμουν πιά πεπεισμένος πως ό ταξειδιώτης ενε το ίδιο άσφαλής στην Πελοπόννησο όπως και στην ΄Ιταλία, την ΄Ισπανία ή την Πορτογαλία.

Όλοι οι κάτοικοι του Μωρηά ενε τώρα ώλλισμένοι με τους φέκια, πιστόλια και γιαντζάκια, όλα που τους τ' άπήγορνε την ή Τουρκακή Κυβέρνησι. Μία γενική στρατιολογία στην Πελοπόννησο θα ύπορούσε να δώση 50000 μαχητάς.

Οί Πελοπόννησοι ενε λαός ώφραιος και ρωμαλέος. Κατά τις έπιστάσεις που έκανα στάς Καλάμας και στην Τριπολι κατορθώσασα να ιδώ επί τέλους και μερικά γυναίκες. Η περισσότερες άτ' αυτές μου άρέσαν και μου φανηκαν καθ' όλα άντάξίες των έταίρων που τους άπένεμναν και έξακολουθούσαν να τους άπονεμόν οι ποιητάι.

Έπεσκέφθηκα τέσσερες έεταρίες του Μωρηά, ή όποιες έδωκε δέν μοιζώνε με τις όμοιους διοικητικές διαφρέσεις της Εθνώσσης. Έδώ ούτε δημοτική άρχή ύπάρχει, ούτε δικαστήρια έχουν άραχί οργανωθεί. Η άνωτέρα άρχή συσταται από τόν ΄Επαρχο και και έναν ύπάλληλο, ό οποίος σνήφως τρώγει, κομμάτια και δέχεται άφροδίες στο ίδιο δωμάτιο.

Στην Πελοπόννησο το ταχυδρομείο ενε άγνωστο. Γ' αϊτ' ό ή Κυβέρνησι και ό ίδιους αναζώνεται να στέλνουν τά γράμματα και τους με ειδικούς ταχυδρόμους.

Η έμφροιάς της ΄Υδρας, τόν Άθηνων και του Μεσολογγίου δέν κυκλοφορούν άκόμη στα λαϊκά στρώματα, αλλά διαβάζονται άπλήτως άτ' τις άνώτερες τάξεις. Η έμφροιά που βγαίνει στο Μεσολογγι συντηρείται κυρίως άτ' την κωσταλόσο της στην ΄Επίτανησο, ή έμφροιά της ΄Υδρας έχει μόνο διακόσιους συνδρομητάς και ή τόν Άθηνων άκόμη λιγότερους.

Αυτές ενε ή κυριότερες παρατηρήσεις μου κατά το ταξειδι από Ναυπλιο μέχρι Καλαμάων. Ποιά ενε λοιπόν τά έργα που έξετέλεσαν οι Έλληνες στο διάστημα μιάς τετραετίας ; θα ρωτήσετε. Όλίγα, έλάχιστα, σάς άπαντά.

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ : Η συνέχεια.

